

DOI: 10.7251/GFP1707005C

UDC: 347.91:347.427

Originalni naučni rad

Datum prijema rada:
15. maj 2017.

Datum prihvatanja rada:
10. jun 2017.

Stečaj fizičkih lica

Rezime: Stečaj fizičkih lica ili lični stečaj se razlikuje od stečaja privrednih društava. Dva najvažnija elementa ličnog stečaja su lična uprava i oslobođenje od preostalih dugova. Bitna karakteristika lične uprave je u tome što stečajni dužnik, pod nadzorom stečajnog upravnika, upravlja svojom imovinom. Osnovno pitanje je da li lična uprava predstavlja jedan oblik reorganizacije ili ne. Oslobođenje od preostalih dugova je osnovni smisao ličnog stečaja. Ovaj institut je vezan za određene uslove i rokove. Svrha ličnog stečaja je u pomoći koja se pruža fizičkom licu, kako bi izvršio svoje obaveze. U postupku ličnog stečaja se primenjuju, pored pravila opšteg stečajnog postupka, posebna pravila koja se vezuju za karakter stečajnog dužnika. Činjenica je da treba razlikovati stečaj potrošača od stečaja preduzetnika, odnosno, lica koja se bave privrednom delatnošću. U radu se analizira i kritikuje regulisanje stečaja fizičkih lica u Zakonu o stečaju Republike Srpske, koji definiše ortake i komplementare kao stečajne dužnike. Posvećuje se pažnja i zakonodavstvu Hrvatske u ovoj oblasti, kao i modelima regulisanja ličnog stečaja u anglosaksonskom i kontinentalnom prava.

Cljučne reči: fizičko lice, preduzetnik, potrošač, stečaj, lična uprava, oslobođenje od preostalih dugova.

Prof. dr

Vladimir Čolović

Redovni profesor, Fakultet
pravnih nauka Panevropski
Univerzitet „Apeiron“

Banja Luka

vladimir.z.colovic@apeiron-edu.eu
vlad966@hotmail.com

UVODNI DEO

Sva fizička lica, bez obzira da li se bave privrednom delatnošću ili ne, mogla bi da budu subjekti stečajnog postupka, koji se razlikuje od stečaja otvorenog nad pravnim licem. Međutim, pre nego što odredimo ko može biti stečajni dužnik – fizičko lice, moramo reći da je navedeni termin samo jedan od nekoliko koji se koriste za označavanje stečaja koji se vodi protiv fizičkih lica, kao što su: individualni stečaj, lični stečaj, kao i termini koji se vezuju za konkretnu kategoriju fizičkih lica (stečaj preduzetnika, stečaj potrošača). Stečaj fizičkih lica možemo da odredimo kao podgranu stečajnog prava ili kao vrstu stečaja. Stečaj fizičkih lica se sprovodi nad imovinom fizičkog lica, za razliku od stečajnog postupka protiv pravnih lica koji se sprovodi nad samim licem. Takođe, kod stečaja protiv pravnih lica dolazi do prestanka pravnog lica, tj. dolazi do brisanja iz registra. Sa druge strane, prvi cilj stečaja fizičkog lica jeste novi finansijski početak, odnosno, rehabilitacija dužnika. Drugi cilj ovog stečaja je efikasno osposobljavanje insolventnog dužnika

koji treba da se vrati, što pre, na kreditno tržište, kako bi se ponovo zaduživao¹. Međutim, neće uvek doći do potpune rehabilitacije dužnika – fizičkog lica, odnosno, u takvim situacijama je bitno da dužnik izmiri svoje obaveze prema poveriocima, ali posledice za dužnika mogu biti veoma teške.

Bankrot ili stečaj fizičkih lica bio je predmet regulisanja i u starom Rimu. Rimski Zakon XII tablica predviđao je veoma oštre kazne za dužnike koji nisu bili u stanju da izvršavaju svoje obaveze. Izvršenje nad ličnošću dužnika sprovodilo se tako što je pretor dosuđivao poveriocu da ovoga odvede svojoj kući u dužnički zatvor. Dužnički zatvor mogao je trajati i do 60 dana, pri čemu je ovaj mogao biti vezan ili okovan. Poverilac je bio u obavezi da dužnika, za vreme trajanja ovog roka, tri puta izvede pred pretora u sajamske dane u cilju nalaženja nekog ko bi otkupio njegov dug. Ako do toga ne bi došlo poverilac ga je mogao prodati u ropstvo “*trans Tiberium*” ili ga ubiti². Kasnije dolazi do ublažavanja svireposti personalnog izvršenja i to od uvođenja formalnog građanskog postupka putem instituta *missio in bona* i *cessio bonorum*. *Missio in bona* se odnosi na izvršenje na imovini dužnika. Postupak se sprovodio na osnovu odluke pretora kojom je on davao ovlašćenje poveriocu da uzme celokupnu dužnikovu imovinu, bez obzira na visinu duga, sam ili pomoću sile, u cilju njene prodaje i namirenja svojih potraživanja. *Missio in bona* je za sobom nosila i gubitak časti dužnika. Po institutu *cessio bonorum*, dužnik je dobrovoljno ustupao svoju imovinu poveriocima radi naplate potraživanja. Ovaj institut, za razliku od prethodnog *missio in bona*, štiti dužnika od gubitka časti i mogućnosti da bude zatvoren. Iz unovčene imovine najpre su se namirivala potraživanja poverilaca, a ono što je preostajalo ostavljalo se dužniku da time slobodno raspolaze³.

KARAKTERISTIKE REGULISANJA STEČAJA FIZIČKIH LICA U ZAKONODAVSTVU DRUGIH ZEMALJA

U velikom broju zemalja se reguliše stečaj fizičkih lica. No, u tim zemljama se određuje i da sva fizička lica mogu biti subjekti stečaja. Posmatrajući uslove, koji moraju biti ispunjeni da bi određeno lice proglasilo bankrot po ovoj povlašćenju proceduri, razlikujemo zemlje sa liberalnim sistemima, koji propisuju manji broj potrebnih uslova, što naravno rezultira velikim brojem stečaja, dok su, sa druge strane, konzervativni sistemi, sa velikim brojem uslova, što uslovljava vođenje manjeg broja stečaja u datoj zemlji⁴.

Glavna karakteristika u zakonodavstvima koja pripadaju konzervativnim sistemima, odnosi se na sužavanje kruga potencijalnih subjekata stečaja ili odsustvo oslobođenja od odgovornosti za plaćanje dugova, kao suštine načela novog finansijskog početka, bez koga nema pravog stečaja fizičkih lica. Zemlje konzervativnog sistema možemo podeliti u dve grupe:

¹ Opačić A. (2011), “Regulativa individualnog stečaja u pravu Evropske unije“, časopis *Evropsko zakonodavstvo*, br. 37-38/11, Beograd, 70

² Velimirović M. (1965), *Prinudna likvidacija (stečaj) privrednih organizacija u Jugoslaviji*, doktorska disertacija, Sarajevo, 62-63; Blagojević B. (1938), *Sistem izvršnog postupka*, Beograd, 25

³ Velimirović M., 64; Thaller, E. (1887), *Des faillites en droit compare*, tom I, Paris, 16.

⁴ Opačić A., 71

1. zemlje koje ne poznaju stečaj za sva fizička lica, u koje svrstavam: - zemlje koje ne regulišu ovu vrstu stečaja, kao što su: Kina, Mađarska, Ukrajina, Mongolija, Litvanija, i – zemlje čija zakonodavstva propisuju da samo trgovci pojedinci mogu biti subjekti ove vrste stečajnog postupka: Brazil, Italija, Španija, Francuska, Hrvatska, Rumunija, Makedonija.

2. zemlje koje dozvoljavaju svim fizičkim licima da pokrenu stečajni postupak, ali istovremeno ne poznaju institut oslobođenja od odgovornosti za plaćanje preostalih obaveza, kao što su: Češka, Čile ili Egipat⁵.

- Dva modela regulisanja stečaja fizičkih lica

U odnosu na, napred navedenu, podelu koja se odnosi na činjenicu da li se u potpunosti, delimično ili se, uopšte, ne reguliše stečaj fizičkih lica, danas razlikujemo dva modela regulisanja stečaja fizičkih lica. Jedan je anglosaksonski, a drugi kontinentalni. Međutim, u okviru ta dva modela, postoje različiti oblici regulisanja ove vrste stečaja. Ipak, bez obzira da li se radi o anglosaksonskom ili kontinentalnom modelu, odnosno, bez obzira o kom obliku regulisanja u okviru oih modela se radi, možemo izdvojiti pojedine zajedničke elemente, bez kojih ne bi mogao da se reguliše lični stečaj.

- Anglosaksonski model regulisanja stečaja fizičkih lica

Prvi model kome ćemo posvetiti pažnju jeste anglosaksonski. Predstavićemo neke osnovne elemente regulisanja ličnog stečaja u SAD, Engleskoj i Velsu. U SAD je kod stečaja potrošača, omogućen automaski otpust dugova, ali uz zamenu za slobodno raspolaganje i podelu neizuzete imovine u korist poverilaca. Naime, kada govorimo o neizuzetoj imovini, govorimo o imovini dužnika koja predstavlja stečajnu masu, za razliku od izuzete imovine koja služi u lične svrhe dužnika i koja ne može biti predmet raspolaganja u stečajnom postupku. No, kad govorimo o SAD, u velikom broju slučajeva će stečajni upravnik utvrditi da dužnik-potrošač nema neizuzetu imovinu, odnosno, da nijedan deo njegovne imovine ne može biti deo stečajne mase. Sam tim, dužniku se određuje otpust dugova, kao i novi finansijski početak (*fresh start*) u roku od jednog meseca nakon podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka. To podrazumeva da dužnik neće predati u masu nikakvu imovinu, kao ni buduće prihode koje će ostvariti, po proceni. Inače, do reforme zakonodavstva u ovoj oblasti 2005.godine, oko 70% dužnika – potrošača je podnelo zahtev za otpust dugova, a 30% ih je ušlo u stečajni postupak. Taj stečajni postupak podrazumeva da se dužnik obavezuje da, u periodu od 3 godine, izdvoji iz svog budućeg prihoda određeno delo u korist poverilaca, a u skladu sa planom isplate dugova. Nakon ispunjenja plana isplate, dužnik se oslobađa preostalih dugova⁶.

U Engleskoj i Velsu, po odredbama *Insolvency Act* iz 1986.godine, dužnikov predlog za pokretanje postupka morao je da sadrži dokaz o nemogućnosti isplate dugova u celosti. U tom postupku, glavnu ulogu u sprovođenju istog, ima stečajni upravnik, koji je, u stvari, državni službenik koga je zaposlio *Insolvency Service*, koji predstavlja odeljenje Ministar-

⁵ Opačić A., 72

⁶ Bodul D. (2011), „Osobni stečaj: globalni trend i hrvatska perspektiva“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, vol.32, br.1, Rijeka, 355-356

stva preduzetništva i industrije. No, može se imenovati i privatni stečajni upravnik koga imenuje ili poverilac ili nadležno ministarstvo. Ali, to lice se pojavljuje samo kao zamena. Ako se radi o osnovanom predlogu za pokretanje postupka, onda će sud naložiti dužniku da, u periodu od 3 godine, vrši plaćanja iz neizuzete imovine. Sa druge strane, većina dugova dužnika se otpušta. Još veće povoljnosti za dužnika se utvrđuju odredbama *Enterprise Act* iz 2002.godine (koje predstavljaju izmene *Insolvency Act* iz 1986.), kojima se utvrđuje da su dugovi automatski otpušteni kad protekne period od godinu dana. *Insolvency Act* iz 1986.godine je predviđao da do automatskog otpuštanja dugova dolazi nakon proteka perioda od tri godine od pokretanja stečajnog postupka⁷.

- Kontinentalni model regulisanja stečaja fizičkih lica

U okviru kontinentalnog modela regulisanja ličnog stečaja, predstavimo pojedine karakteristike ove vrste stečaja u Švedskoj, Holandiji, Nemačkoj i Francuskoj.

Kad je u pitanju Švedska, pre reforme stečajnog zakonodavstva 2007.godine, dužnik je bio obavezan da postigne neformalni dogovor sa poveriocima, pre nego što se pokrene postupak. Tada se smatralo da dobrovoljni planovi isplate od strane dužnika mogu da traju duži vremenski period nego planovi koji su zakonski određeni, pa, samim tim, veći je i procenat isplate. Dužnici su tražili, najčešće, pomoć pojedinih javnih organizacija koje su im pomagale u pregovorima sa poveriocima. Ali, uspeh ovih planova je bio mali, obzirom da su dužnici bili u posedu samo izuzete imovine. Reforma 2007.godine dovela je do definisanja stečaja potrošača po modelu koji je vodila nacionalna agencija za izvršenje - *National Enforcement Authority*⁸. Prednost tog modela je bila u tome, što su troškove postupka pokrivali organi koji su vodili lične stečajeve, tako da ne postoji problem namirenja troškova od strane dužnika i drugih stranaka u postupku. Po ovom sistemu, dužnici isplaćuju potraživanja direktno poveriocima, tako da su poverioci, istovremeno, i poverenici koji ga kontrolišu. Dužnik podnosi predlog za pokretanje navedenog postupka. On je u obavezi da dokaže kvalifikovanu insolventnost ili nemogućnost namirenja svojih dugova u zadnjih pet godina⁹.

U Holandiji je još 1998.godine usvojen Zakon o ličnom bankrotu¹⁰. Svrha donošenja ovog zakona je bilo sprečavanje pada broja dobrovoljnih nagodbi (planova isplate), kao i uvođenje zakonskog otpusta neisplaćenih potraživanja. Kao uslov pokretanja sudskog postupka određuje se obaveza dužnika da pokušaju da postignu dogovor na dobrovoljnoj osnovi sa svojim poveriocima. Ako se ne postigne dogovor, tada sledi postupak. No, predviđen je i vansudski način namirenja potraživanja. Naime, tada tzv. profesionalni debt managers pregovaraju o nagodbi između dužnika i poverilaca, a lokalni socijalni servisi imaju aktivnu ulogu u tom postupku. Sa druge strane, troškove postupka namiruje lokalna vlast. Zakonodavac je predvideo da plan isplate treba da se sprovede u periodu od tri godine. Nakon tog perioda, dužnik je oslobođen od ispunjenja preostalih obaveza, ali uz određene izuzetke. Sud može da omogući otpust dugova pod uslovom da dužnik nije izvršavao svoje

⁷ Bodul D., 357

⁸ Kronofogdemyndigheten (KFM)

⁹ Bodul D., 364-365

¹⁰ *Wet schuldsanering natuurlijke personen*

obaveze. Poseban postupak se sprovodi protiv dužnika koji nemaju neizuzetu imovinu. Tada, stečajni upravnik mora da donese odluku (u formi izjave) o nemogućnosti isplate potraživanja od strane dužnika. Tada se može dozvoliti i automatski otpust dugova¹¹.

U Francuskoj postoje povereništva za prezaduženost koja pokušavaju da, u razgovoru sa dužnikom i poveriocima, dođu do plana kako da se reše obaveze dužnika. Jedna od tih mogućnosti jeste stečaj, ali on za dužnika predstavlja veliku teškoću. Sva imovina dužnika uključujući i stan ili kuću se prodaje. Dužniku ostaje samo nameštaj, odeća (ne sva) i automobil, ali samo ako dokaže da mu je potreban za posao. Nakon što je to učinjeno njegovi dugovi se brišu, ali dužnik i dalje živi na minimumu uz stalni nadzor, tako da su potrebne godine da bi opet mogao da otvori račun u banci, da dobije karticu ili da podigne kredit. Zbog toga ne treba da čudi da samo 20 % Francuza traži rešenje za svoje finansijske probleme u stečaju. Osim toga, u Francuskoj su banke, po zakonu, dužne da odbiju zahtev za davanje kredita građanima, koji su na tzv. „crnoj listi“ zbog ranijih neplaćanja dugova¹².

- Nemački Insolvenzordnung

Posvetićemo pažnju nemačkom Insolvenzordnung¹³ koji predviđa poseban stečajni postupak za potrošače i „male“ preduzetnike koji više ne obavljaju privrednu delatnost i koji imaju manje od 20 poverilaca, odnosno, protiv kojih ne postoje potraživanja iz radno-pravnih odnosa. U tom postupku se odstupa od pravila koja se primenjuju u opštem stečajnom postupku. Za druge kategorije fizičkih lica predviđen je opšti stečajni postupak, bez primene pravila posebnog stečajnog postupka, koja se primenjuju na stečaj potrošača¹⁴.

Prva karakteristika ove vrste stečajnog postupka odnosi se na prethodni pokušaj vansudskog poravnanja između dužnika i poverilaca kojim bi se pokušalo uređivanje dužnikovih obaveza. Dužnik, kod predlaganja pokretanja posebnog stečajnog postupka, mora da podnese i posebnu potvrdu koja je izdata od tzv. „podobne službe“ ili „podobnog lica“ u kojoj mora biti navedeno da je pokušano vansudsko poravnanje sa poveriocima i to u zadnjih šest meseci, od dana podnošenja predloga za pokretanje posebnog stečajnog postupka¹⁵. Međutim, ukoliko je poverilac podneo predlog za pokretanje posebnog stečajnog postupka protiv potrošača ili bivšeg „malog“ preduzetnika, tada sud mora da da mogućnost dužniku da i on sam podnese predlog za pokretanje tog postupka, pa ako to dužnik i učini, on mora, prvo, da pokuša da zaključi vansudsko poravnanje sa poveriocima¹⁶. Vansudsko poravnanje se ne sprovodi samostalno. U Zakonu se ne određuje sadržaj plana, tako da on zavisi od autonomije stranaka¹⁷. Da bi se vansudsko poravnanje zaključilo, potrebna je izri-

¹¹ Bodul D., 367-369

¹² http://www.svijetosiguranja.eu/files/pdf/svijet_osiguranja/34/ostol10.pdf_20/05/2017

¹³ Insolvenzordnung, 5.10.1994. (BGBl. I P. 2866), 22.3.2005 (BGBl. I P. 837) (1.4.2004.)

¹⁴ Garašić J. (2011), „Kako zakonski regulirati „osobni stečaj“ u Hrvatskoj“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol.61, br.5, Zagreb, 1493

¹⁵ Garašić J., 1494; Introduction to German Insolvency Law, 8, http://www.justiz.nrw.de/WebPortal_en/projects/ieei/documents/public_papers/german_insolvency.pdf, 15/05/2017; par. 305, st.1, br 1 Insolvenzordnung;

¹⁶ Par. 306 st. 3., reč. 1. – 3. Insolvenzordnung

¹⁷ Garašić J., 1495

čita saglasnost svih poverilaca. Zaključeno vansudsko poravnanje ima učinak vansudske nagodbe. Ukoliko dođe do zaključenja vansudskog poravnjanja, neće se pokretati stečajni postupak¹⁸.

Ukoliko nakon odbijanja poverilaca da prihvate vansudsko poravnanje, dužnik odluči na pokretanje stečajnog postupka, tada on mora zajedno sa predlogom za pokretanje postupka podneti odgovarajuću dokumentaciju koja je navedena u Zakonu¹⁹. Ako navedeni predlog sadrži sve potrebne dokumente, tada će se, ponovo, pokušati sa zaključenjem vansudskog poravnjanja sa poveriocima, ali, sada, u okviru sudskog postupka.

Ako se poverilac ne izjasni o predloženom plan u roku od mesec dana, smatra se da je pristao na plan. U svakom slučaju, ako je više od polovine poverilaca pristalo na plan i ako iznos njihovih potraživanja prelazi polovinu ukupnog iznosa potraživanja, tada, na predlog nekog od poverilaca ili dužnika, sud može doneti odluku o odobrenju plana, tako da nedostatak pristanka na plan nekog od poverilaca neće uticati na prihvatanje plana²⁰. Plan ima učinak sudskog poravnjanja²¹. Međutim, ako, u okviru sudskog postupka, plan nije prihvaćen, tada se nastavlja postupak povodom predloga za pokretanje posebnog stečajnog postupka koji je mirovao²².

- Oslobođenje od preostalih dugova u nemačkom Insolvenzordnung

Posvetićemo pažnju i odredbama nemačkog stečajnog zakonodavstva koje se odnose na oslobođenje od preostalih dugova. Sud, naime, može da donese odluku o predlogu dužnika za oslobođenje od preostalih dugova, nakon isteka roka u kome je dužnik obavezan da uplati povereniku iznos koji odgovara onom iznosu koji bi se dobio unovčenjem stečajne mase za raspodelu poveriocima²³. Sud će, isto tako, na predlog nekog od stečajnih poverilaca, doneti odluku kojom odbija najavu oslobođenja od preostalih dugova, ako dužnik ni u roku od dve nedelje, nakon proteka prvobitno određenog roka, ne uplati iznos povereniku²⁴.

Dužnik je obavezan da se, prilikom podnošenja predloga za pokretanje stečajnog postupka, izjasni da li želi da se koristi institutom oslobađanja od preostalih dugova ili ne²⁵. Ako želi time da se koristi, tada on mora zajedno sa predlogom za pokretanje stečajnog postupka ili odmah nakon podnošenja tog predloga, da podnese i predlog za oslobođenje od preostalih dugova.

Nakon zaključenja stečajnog postupka, obaveze stečajnog dužnika se pretvaraju u

¹⁸ Garašić J., 1496

¹⁹ Par. 305., st. 1 Insolvenzordnung

²⁰ Par. 309., st. 1., reč. 1 Insolvenzordnung; Introduction to German Insolvency Law, 9

²¹ Garašić J., 1496-1499

²² Par. 311 Insolvenzordnung

²³ Par. 314., st. 2., reč. 1. Insolvenzordnung

²⁴ Par. 314., st. 2., reč. 2.- 3 Insolvenzordnung

²⁵ Par. 305., st.1., br. 2 Insolvenzordnung

prirodne obligacije²⁶. Naime, potraživanja poverilaca moraju nastati do pokretanja stečajnog postupka i moraju ostati nenaplaćena²⁷. Isto tako, ne sme se raditi o izuzetim potraživanjima koja se plaćaju u celosti. Oslobođenje od preostalih obaveza predstavlja razliku između stečaja koji je otvoren nad imovinom fizičkih lica koja se bave privrednom delatnošću, tj. preduzetnika, od korporativnog stečaja²⁸. Postavlja se pitanje kako će poverioci, u ovom slučaju, naplatiti svoja potraživanja. Oni ne mogu pokrenuti ni parnični, niti bilo koji drugi postupak za naplatu potraživanja, a ne mogu da pokrenu ni postupak izvršenja, na osnovu izvršne isprave. Ipak, postoje poverioci koji su svoja potraživanja obezbedili stvarnopravnim sredstvima obezbeđenja i oni se mogu naplatiti samo iz tih sredstava²⁹. Ali, ne mogu se svi stečajni dužnici – fizička lica osloboditi plaćanja preostalih obaveza, jer bi tada došlo do zloupotrebe ove vrste stečaja. Zato je veoma bitno odrediti koja potraživanja mogu biti izuzeta³⁰.

*

**

Možemo izdvojiti nekoliko glavnih karakteristika regulisanja ličnog stečaja u evropskim nacionalnim zakonodavstvima. To su: rehabilitacija, novi početak koji je određen planom isplate dugova, pokretanje stečajnog postupka uz manje troškove, mogućnost savetovanja dužnika od strane ovlašćenih agencija i drugih organizacija (pre svega državnih), kao i davanje prednosti vansudskom načinu namirenja potraživanja u odnosu na sudski postupak³¹.

STEČAJ POTROŠAČA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zakon o stečaju potrošača Republike Hrvatske (dalje: ZSPH)³² stupio je na snagu 01.01.2016. Ovaj Zakon se ne odnosi na stečajeve koji se vode protiv preduzetnika. Posvetićemo pažnju najvažnijim odredbama ZSPH. Pre svega, stečajni postupak se sprovodi nad imovinom potrošača, odnosno, protiv fizičkog lica koji zaključuje pravni posao ili na drugi način učestvuje na tržištu, van svoje trgovačke, poslovne, preduzetničke ili profesionalne delatnosti. Pod potrošačem se smatra i obveznik poreza na dohodak od samostalne delatnosti po poreskom zakonodavstvu, kao i obveznik poreza na dobit, ako nema više od 20 poverilaca, zatim, ako obaveze ne prelaze iznos od 100.000 kuna (oko 13.500 evra), ako nema obaveze iz radnog odnosa koji proizlazi iz obavljanja delatnosti i ako nije pokrenut predstečajni ili stečajni postupak³³. ZSPH predviđa vansudski postupak koji se sprovodi pre pokretanja stečajnog postupka koji ima za cilj sklapanje vansudskog sporazuma između potrošača i poverilaca³⁴. Vansudski postupak se sprovodi od strane posrednika u savetovaništu koji predstavlja jedinicu Finansijske agencije ili je u pitanju drugo lice koje obavlja ove poslove i ima dozvolu za to. Posrednik može biti radnik Finansijske agencije ili

²⁶ Radović V (2006)., *Individualni stečaj*, Beograd, 102

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Radović V., 103

²⁹ Radović V., 104

³⁰ Radović V., 105

³¹ Bodul D., 372

³² Zakon o stečaju potrošača Republike Hrvatske, *Narodne novine* br. 100/15

³³ Član 4 ZSPH

³⁴ Član 8 ZSPH

drugi lice koje ima dozvolu za obavljanje ovih poslova datu od strane ministra pravde³⁵. U postupku se utvrđuje plan ispunjenja obaveza koji sadrži iznos obaveza potrošača, procenat umanjenja obaveza, iznos za isplatu, rokove isplate i način ispunjenja obaveza prema svakom od poverilaca. Posrednik je dužan da pruži potrošaču stručnu pomoć kod izrade ovog plana. Zaključeni vansudski sporazum ima dejstvo izvršne isprave³⁶.

ZSPH predviđa i stečajni postupak protiv potrošača, koji vodi stvarno i mesno nadležan opštinski sud na čijoj teritoriji potrošač ima prebivalište. Organi u ovom postupku su sud i poverenik³⁷. Pre donošenja odluke o pokretanju stečajnog postupka, sud mora zakazati pripremno ročište na kome će se raspravljati i glasati o planu ispunjenja obaveza. Ako se poverilac ne izjasni o planu u roku od 30 dana od dana prijema poziva za pripremno ročište, smatraće se da je dao pristanak na plan. Ako nijedan poverilac nije uskratio pristanak na plan, smatraće se da je plan ispunjenja obaveza prihvaćen. U suprotnom, potrošač može da izmeni plan u roku koji odredi sud³⁸.

Ako se plan ispunjenja obaveza ne prihvati i ako se utvrdi postojanje stečajnog razloga, sud će doneti odluku o pokretanju stečajnog postupka protiv potrošača. Stečajna masa obuhvata celokupnu imovinu potrošača stečenu do zaključenja stečajnog postupka, kao i imovinu stečenu do kraja perioda provere ponašanja potrošača, osim imovine na kojoj se ne može sprovesti izvršenje (izuzeta imovina). Pri unovčenju stečajne mase poverenik je dužan da vodi računa o dostojanstvu potrošača i o tome da potrošaču mesečno ostane dovoljno sredstava za primereni životni standard³⁹. Potrošač može da predloži da se do okončanja perioda provere ponašanja potrošača ne prodaje nepokretnost koja mu je potrebna za stanovanje, ali ako u svojini nema drugu nepokretnost i ako nema na raspolaganju drugi smeštaj, niti ga može obezbediti. Isto tako, u ovom periodu, potrošač može da zahteva od suda dozvolu za obavljanje samostalne delatnosti⁴⁰. Inače, period provere ponašanja potrošača se određuje rešenjem o zaključenju stečajnog postupka i ne može biti kraći od godinu dana, ni duži od pet godina. U tom periodu, poverenik unovčava i raspodeljuje imovinu potrošača, što znači da tada pravo raspolaganja imovinskim pravima koja ulaze u stečajnu masu prelazi na poverenika⁴¹. Sud će doneti rešenje o oslobođenju od preostalih dugova ili o uskraćenju navedenog nakon isteka perioda provere ponašanja potrošača⁴².

LIČNA UPRAVA KOD STEČAJA PREDUZETNIKA

Raniji Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije (dalje: ZSP)⁴³ je regulisao, samo, stečaj preduzetnika kao lični stečaj. No, moramo reći da je i Zakon o prinudnom po-

³⁵ Članovi 9 i 10 ZSPH

³⁶ Članovi 17 i 20 ZSPH

³⁷ Članovi 21, 23 i 29 ZSPH

³⁸ Članovi 47 i 50 ZSPH

³⁹ Članovi 53, 60 i 63 ZSPH

⁴⁰ Članovi 64 i 66 ZSPH

⁴¹ Članovi 69 do 71 ZSPH

⁴² Član 74 ZSPH

⁴³ Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije, *Službeni glasnik Republike Srbije* br. 84/04

ravnanju i stečaju iz 1965. godine⁴⁴ regulisao otvaranje stečaja protiv fizičkog lica, ali samo onog, koji se bavi nekom privrednom delatnošću. ZSP je određivao da se sva opšta pravila o stečajnom postupku primenjuju i na vođenje stečajnog postupka protiv preduzetnika⁴⁵. ZSP je posebno regulisao ličnu upravu preduzetnika, čemu ćemo posebno posvetiti pažnju, imajući u vidu da je ovaj institut veoma važan kod vođenja stečaja protiv preduzetnika, kao vrste stečaja protiv fizičkih lica, ali bi se on mogao primenjivati i kod drugih vrsta stečaja protiv fizičkih lica.

Predstavićemo ličnu upravu po Zakonu o stečajnom postupku Srbije iz 2004. godine. Osnov lične uprave se sastoji u tome da preduzetnik može, za vreme trajanja stečajnog postupka protiv njega, sam upravljati i raspolagati svojom imovinom, odnosno, stečajnom masom. ZSP je regulisao ličnu upravu preduzetnika u odeljku, koji se odnosi na reorganizaciju stečajnog dužnika – pravnog lica.⁴⁶ Kao i postupak reorganizacije, tako i postupak lične uprave preduzetnika, takođe, podrazumeva nastavak njegovog poslovanja.

Stečajni dužnik – preduzetnik, kome je određena lična uprava, u svojim obavezama je izjednačen sa stečajnim upravnikom. On je dužan da izvršava sve obaveze, koje se zahtevaju od stečajnog upravnika i može da vrši sva njegova ovlašćenja. Jedina razlika je što stečajni dužnik - preduzetnik, kome je određena lična uprava, ne može da prima posebnu naknadu za rad, koja je predviđena za stečajnog upravnika, obzirom da prima platu.⁴⁷ Međutim, nikako ne možemo izjednačiti dužnika – preduzetnika, kome je određena lična uprava, sa stečajnim upravnikom, obzirom da stečajni upravnik vrši nadzor nad sprovođenjem postupka lične uprave. Sa pokretanjem postupka lične uprave moraju da se saglase i poverioci, na čiji je zahtev pokrenut ovaj postupak, zatim, ako je to stečajni dužnik – preduzetnik sam predložio i ako je bilo verovatno da time neće biti oštećeni interesi poverilaca, kao i da ne bi došlo do produženja stečajnog postupka. Sa druge strane, ako je pokretanje stečajnog postupka protiv preduzetnika predložio javni tužilac, tada se lična uprava nije mogla predložiti⁴⁸.

Iako stečajni dužnik – preduzetnik sam upravlja svojom imovinom – stečajnom masom, rešenjem, kojim se određivala lična uprava, imenovao se i stečajni upravnik, što znači da on postoji kao subjekt stečajnog postupka od njegovog pokretanja do zaključenja, iako se radi o upravljanju stečajnom masom od strane dužnika. Navedenim rešenjem o određivanju lične uprave, određuje se i krug poslova stečajnog dužnika – preduzetnika, za koje je potrebna saglasnost stečajnog upravnika. Ako se radi o poslovima raspolaganja, za koje važi načelo pouzdanja u javne knjige, tada saglasnost stečajnog upravnika nije potrebna.⁴⁹ Dužnik – preduzetnik sastavlja popis svoje imovine, koja će postati stečajna masa, zatim listu poverilaca, kao i pregled imovine – stečajne mase. Stečajni dužnik – preduzetnik je imao obavezu da sastavlja navedena dokumenta uz nadzor stečajnog upravnika⁵⁰.

⁴⁴ Zakon o prinudnom poravnanju i stečaju SFRJ, *Službeni list SFRJ* br. 15/65 i 21/65

⁴⁵ Zattila-Jovanović M., Čolović V. (2007), *Stečajno pravo*, Beograd, 205

⁴⁶ Velimirović M. (2004), *Stečajno pravo*, Novi Sad, 204

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ Član 140. ZSP

⁴⁹ Zattila-Jovanović M., Čolović V., 207; Član 141. ZSP

⁵⁰ Član 142. ZSP

Lična uprava se obustavlja rešenjem koje donosi nadležni sud za vođenje stečajnog postupka. Osim na predlog odbora poverilaca, lična uprava se mogla obustaviti i na predlog poverioca, koji je podneo zahtev za pokretanje stečajnog postupka, samog stečajnog dužnika, stečajnog upravnika, kao i stečajnog sudije. ZSP je predviđao i obavezu saslušanja stečajnog dužnika, pre donošenja rešenja o obustavi lične uprave. Na rešenje o obustavi lične uprave mogla su se žaliti sva lica, koja su mogla i predložiti istu. Nakon donošenja navedenog rešenja, stečajni upravnik je preuzimao imovinu od stečajnog dužnika – preduzetnika i on je i dalje upravljao njome.⁵¹ Sprovođenje stečajnog postupka protiv stečajnog dužnika – preduzetnika, za koga je doneto rešenje o određivanju lične uprave, vršilo se po odredbama ZSP.

Smatramo da regulisanje postupka lične uprave, čije se sprovođenje određuje u stečajnom postupku protiv preduzetnika, nije odgovaralo svrsi samog postupka. Naime, preduzetnik, kao dužnik je posebna kategorija stečajnog dužnika u odnosu na ostale. Zatim, stečajnom upravniku je, u ovom postupku, data ključna uloga, što ne odgovara prirodi tog postupka. Isto tako, nije na jasan način određena uloga poverilaca u postupku lične uprave, odnosno, odbora poverilaca, a što se odnosilo na obustavu tog postupka.

Postupak lične uprave ima svoje dobre i loše strane. Naime, u postupku lične uprave može doći do zloupotreba. Stečajni dužnik može sakriti imovinu, pogodovati pojedine poverioce, uništiti dokaze nesavesnog rada. To je najveća primedba ličnoj upravi⁵². Ali, postupak lične uprave ima i svoje prednosti. Obzirom da lična uprava nosi sa sobom smanjenje posledice otvaranja stečajnog postupka, stečajni dužnici imaju mogućnost da, blagovremenim podnošenjem predloga za otvaranje stečajnog postupka, izbegnu te posledice. Zatim, stečajni dužnici su zainteresovani da prodaju imovinu po što većoj ceni, jer u mnogim zemljama ne postoji institut oslobađanja od preostalih obaveza ili se o tome donosi odluka nakon proteka određenog vremena⁵³.

Postupak lične uprave se može sprovoditi na dva načina: personalni i materijalni. Personalni kriterijum definiše vrstu fizičkih lica protiv kojih se može pokrenuti stečajni postupak i voditi postupak lične uprave. Tada govorimo o fizičkim licima koja se bave privrednom delatnošću, kao i o fizičkim licima-potrošačima. Da li je lična uprava dostupna svim fizičkim licima-stečajnim dužnicima ili ne, određuju nacionalna zakonodavstva. Neki autori kritikuju rešenje koje određuje ličnu upravu samo za preduzetnike. Oni smatraju da i direktori privrednih društava mogu upravljati imovinom tog društva i da tu ne postoje razlike u odnosu na upravljanje sopstvenom imovinom od strane preduzetnika⁵⁴. Materijalni način primene lične uprave, treba da odgovori na pitanje, u kom postupku se može odrediti ovaj institut. Inače, američka koncepcija ličnu upravu vezuje za postupak reorganizacije, dok nemačka koncepcija ovaj institut vezuje za stečajni postupak⁵⁵.

⁵¹ Zattila-Jovanović M., Čolović V., 208; Član 143. ZSP

⁵² Radović V. (2009), „Lična uprava stečajnog dužnika de lege ferenda“, *Zbornik „Savremene tendencije u međunarodnom stečajnom pravu“*, Beograd, 245

⁵³ Radović V., 247

⁵⁴ Radović V., 249

⁵⁵ *Ibid.*

Najvažniji elementi lične uprave su: 1) postojanje dobrovoljnosti, obzirom da je potrebna saglasnost dužnika ili njegov predlog za određivanje ovog instituta; 2) saglasnost poverilaca, koja se zahteva i kod određivanja i kod obustave lične uprave. Isto tako, obavezna saglasnost poverilaca je neophodna i kod ograničenja prava stečajnog dužnika; 3) obavezna saradnja stečajnog dužnika i stečajnog upravnika; 4) stečajni upravnik ima ovlašćenje nadzora sprovođenja postupka lične uprave. Znači, kod lične uprave se stečajni upravnik transformiše iz organa upravljanja stečajnom masom u organ nadzora⁵⁶.

*

* *

Kod regulisanja stečaja preduzetnika, odnosno, drugih fizičkih lica koja se bave privrednom delatnošću, kao i kod regulisanja postupka lične uprave treba voditi računa o sledećem: 1) za ovu vrstu stečaja treba predvideti poseban stečajni postupak; 2) treba jasno razgraničiti postupak reorganizacije od postupka lične uprave. Mora se reći, da lična uprava predstavlja jedan od oblika reorganizacije; 3) postupak lične uprave treba da predstavlja jednu vrstu olakšice za dužnika. Ne treba davati veliku ulogu stečajnom upravniku i stečajnom sudiji u samom postupku, osim, ako je u pitanju nadzor nad samim dužnikom; 4) mora se definisati uloga poverilaca u postupku davanja njihove saglasnosti na pojedine radnje dužnika – preduzetnika u postupku lične uprave. Lična uprava, pre svega, zavisi od poverilaca, tako da smatramo da svaka radnja dužnika – preduzetnika u ovom postupku direktno utiče na njihov položaj; 5) u vezi sa prethodnim, postavlja se pitanje da li se proširuje odgovornost stečajnog upravnika, u postupku lične uprave, prema poveriocima, obzirom da on odlučuje o prigovorima poverilaca na popis imovine i poverilaca, koje sastavlja stečajni dužnik – preduzetnik, što zavisi od činjenice da li poverioci mogu imati uvid u te spise; i 6) mora jasno da se definiše da li i kada stečajni sudija može da podnese predlog za obustavu lične uprave. Da li, samo, kada je utvrdio da ne postoje uslovi za taj postupak na osnovu izveštaja stečajnog upravnika ili kada je to učinio na osnovu sopstvenog zaključka. Odredbe ZSP koje su regulisale ličnu upravu preduzetnika moraju predstavljati osnov za buduće regulisanje ovog instituta koji će se ticati i ostalih fizičkih lica (ne samo onih koji se bave privrednom delatnošću), protiv kojih bude mogao da se pokrene stečajni postupak.

REGULISANJE STEČAJA FIZIČKIH LICA U ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE SRPSKE

U Zakonu o stečaju Republike Srpske (dalje: ZSRŠ)⁵⁷, kao stečajni dužnik je definisan i dužnik pojedinac. ZSRŠ precizno definiše dužnika pojedinca kao komplementare u komanditnom društvu i ortaka u ortačkom društvu⁵⁸. ZSRŠ n ostavlja mogućnost drugačijeg definisanja dužnika pojedinca. Komplementari u komanditnom društvu i ortaci u ortačkom društvu su lica koja neograničeno solidarno odgovaraju svojom privatnom imovinom za obaveze privrednog društva. Ove odredbe su bile usvojene još 2002.godine u Zakonu o stečajnom postupku. Ni u vreme usvajanja navedenog zakona (2002.), kao ni sada, kada egzistira ZSRŠ, nije se vodilo računa o uslovima mogućnosti definisanja stečaja fizičkih lica, bez obzira da li se radi o licima koji se bave privrednom delatnošću ili ne. Ipak, mogućnost pokretanja stečajnog postupka protiv navedenih fizičkih lica, kako je to navedeno u ZSRŠ, dovodi, sa jedne strane do ograničenja pojma dužnika, a sa druge strane

⁵⁶ Radović V., 251-253

⁵⁷ Zakon o stečaju Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske* br.16/16

⁵⁸ Čolović V. (2012), *Stečajno pravo*, Banja Luka, 155

do postepenog proširenja pojma stečaja, uopšte⁵⁹. Međutim, moramo da napomenemo da je Zakonom o stečajnom postupku iz 2002.godine regulisana mogućnost pokretanja stečajnog postupka protiv preduzetnika. Nakon izmena i dopuna ovog Zakona 2003.godine, stečaj protiv preduzetnika nije regulisan.

Status komplementara i ortaka je specifičan u odnosu na članove drugih društava, koja predstavljaju društva kapitala. Naime, radi se o lično odgovornim članovima društva. Oni, kao što je rečeno, solidarno odgovaraju za obaveze društva svojom imovinom⁶⁰. Solidarna odgovornost komplementara i ortaka se zahteva prema pravilima izvršnog postupka, koja se odnose na izvršenje nad imovinom fizičkih lica, ali u korist stečajne mase. U nekim državama, u kojima postoji mogućnost pokretanja građanskog stečaja (misli se na stečaj fizičkih lica), traži se odvojeno pokretanje stečajnog postupka nad posebnom imovinom ortaka ili komplementara, koji odgovaraju solidarno sa svojim društvom (društvom čiji su članovi), ali ne istovremeno⁶¹. U svakom slučaju, treba razlikovati pokretanje stečajnog postupka protiv društva lica od pokretanja stečajnog postupka protiv članova tih lica. Način na koji je regulisano pokretanje stečajnog postupka protiv dužnika pojedinca, odnosno, protiv komplementara i ortaka stvara mnoge nedoumice. ZSRS, kao ni ranije stečajno zakonodavstvo Republike Srpske, nije na adekvatan način regulisalo ovu materiju.

ZAKLJUČAK

Imajući u vidu sve veću zaduženost građana, neophodno je doneti zakon koji će regulisati stečaj svih fizičkih lica, bez obzira da li se radi o potrošačima ili fizičkim licima koja se bave privrednom delatnošću, odnosno, preduzetnicima. Naravno, možemo govoriti i o članovima društava lica kao stečajnim dužnicima, ali bi se i dalje postavljalo pitanje veza- no za njihov odnos prema društvu i odgovornost koju ta lica imaju u okviru društva, kako je, napred, rečeno, u okviru analize regulisanja stečaja fizičkih lica u Republici Srpskoj.

Dva instituta koja predstavljaju glavne elemente ličnog stečaja jesu lična uprava i oslobođenje od preostalih dugova. Činjenica je da prethodna izlaganja govore da bi se oni primenjivali na sva fizička lica. Međutim, zakonodavac bi morao da odredi razliku u njihovoj primeni, u zavisnosti protiv kog fizičkog lica je pokrenut stečajni postupak. To zavisi i od vrste imovine koja predstavlja masu u postupku, kao i od poverilaca. Sigurno je da bi morala da se koriste iskustva drugih zemalja, pre svega, Nemačke.

Navešćemo nekoliko elemenata stečaja fizičkih lica koji se odnose na imovinu dužnika koji je potrošač, pre svega, mada se neki elementi mogu primenjivati i na preduzetnika kao i na druga fizička lica koja se bave privrednom delatnošću. Predmet postupka je cela imovina dužnika, ali jedan deo te imovine će biti izdvojen ili izuzet, koji neće predstavljati predmet namirenja. Izuzete stvari mogu da budu: - odeća, obuća, kao i drugi predmeti koji služe za ličnu upotrebu; - hrana i ogrev za potrebe domaćinstva dužnika (njega samog i članova tog domaćinstva) u određenom periodu; - gotov novac dužnika, odnosno, dužnikova stalna mesečna primanja koja su po zakonu izuzeta od izvršenja; - ordeni, medalje,

⁵⁹ Čolović V., 156

⁶⁰ Eraković A. (1997), *Stečajni zakon s komentarom i primjerima*, Zagreb, 24

⁶¹ Velimirović M., 42

priznanja, porodične slike, itd; - pomagala koja služe osobama sa invaliditetom (lice sa invaliditetom može biti dužnik ili član njegovog domaćinstva)⁶².

U vezi sa tim, postoje i brojni nedostaci koji se mogu definisati kod ličnog stečaja, bez obzira da li se ti nedostaci mogu pojaviti kod regulisanja ove vrste stečaja ili kod sprovođenja stečajnog postupka. Neki od nedostataka koje treba posebno definisati su: - svi dugovi koji su nastali posle pokretanja stečajnog postupka ostaju punovažni; - isto tako, dugovi koji su nastali prevarnim postupanje, ostaju punovažni⁶³; - novčane kazne sudova (kao dugovi) ostaju punovažne; - potraživanja koja se odnose na alimentaciju ostaju punovažna, - nepokretnosti dužnika ostaju pod kontrolom nadležnog organa, - dužnik mora da preda pasoš i može da putuje u inostranstvo samo uz dozvolu nadležnog organa; - dužnik će imati ograničenu kreditnu sposobnost u periodu od 7 godina (najčešće); - postoji i mogućnost da se ograniči zaključenje ugovora o osiguranju; - dužnik, u nekim slučajevima, neće moći da se zaposli, a što se odnosi na pojedina zanimanja; - dostupnost informacija o pokrenutom i završenom postupku ličnog stečaja na Internetu u određenom dužem vremenskom periodu ili stalno⁶⁴. Naveli smo samo neke nedostatke.

Treba očekivati da će se u našoj državi kompletno i posebno regulisati stečaj fizičkih lica, u okviru kojeg će se regulisati i stečaj potrošača, stečaj preduzetnika, kao i lična uprava, odnosno, oslobođenje od preostalih dugova. Dužnik – fizičko lice, koje može i ne mora biti lice koje se bavi privrednom delatnošću se ograničava u upravljanju sopstvenom imovinom, ali, sa druge strane, u postupku lične uprave bi takvo upravljanje imovinom trebalo da bude praćeno takvim nadzorom stečajnog upravnika i poverilaca, koji ne bi trebalo da dodatno ograničava ovlašćenja dužnika. Kad je u pitanju oslobođenje od preostalih dugova, ovaj institut mora da omogućiti „novi početak“ za dužnika-fizičko lice i mogućnost da učestvuje na tržištu, ravnopravno sa ostalim subjektima. Model koji bi trebalo prihvatiti, kod regulisanja stečaja fizičkih lica, je, sigurno, kontinentalni uz primenu rešenja koja nalazimo u nemačkom i hrvatskom stečajnom zakonodavstvu.

LITERATURA:

Monografije, članci, udžbenici

- Blagojević Borislav (1938), *Sistem izvršnog postupka*, Beograd
- Bodul Dejan (2011), „Osobni stečaj: globalni trend i hrvatska perspektiva“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci*, vol.32, br.1 (2011), Rijeka
- Velimirović Mihajlo (1965), *Prinudna likvidacija (stečaj) privrednih organizacija u Jugoslaviji*, doktorska disertacija, Sarajevo
- Velimirović Mihajlo (2004), *Stečajno pravo*, Novi Sad
- Garašić Jasnica (2011), „Kako zakonski regulirati „osobni stečaj“ u Hrvatskoj“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol.61, br.5, Zagreb
- Eraković Andrija (1997), *Stečajni zakon s komentarom i primjerima*, Zagreb
- Zattila-Jovanović Milena, Čolović Vladimir (2007), *Stečajno pravo*, Beograd

⁶² Mizdraković V. (2016), „Mogućće reperkusije uvođenja instituta stečaja pojedinca na osnovu iskustva SAD“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br.72, godina LV, Niš, 236

⁶³ Mizdraković V., 237

⁶⁴ Mizdraković V., 238

- Mizdraković Vule (2016), „Moguće reperkusije uvođenja instituta stečaja pojedinca na osnovu iskustva SAD“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br.72, godina LV, Niš
- Opačić Ana (2011), „Regulativa individualnog stečaja u pravu Evropske unije“, časopis *Evropsko zakonodavstvo*, br. 37-38/11, Beograd
- Opačić Ana (januar 2012), „Individualni stečaj“, *Glasnik advokatske komore Vojvodine*, knjiga 72, broj 1, Novi Sad
- Radović Vuk (2006), „*Individualni stečaj*“, Beograd
- Radović Vuk (2009), „Lična uprava stečajnog dužnika de lege ferenda“, *Zbornik „Savremene tendencije u međunarodnom stečajnom pravu“*, Beograd
- Thaller Edmond (1887), *Des faillites en droit compare*, tom I, Paris
- Čolović Vladimir (2012), *Stečajno pravo*, Banja Luka

Izvori sa Interneta

http://www.svijetosiguranja.eu/files/pdf/svijet_osiguranja/34/ostol10.pdf

Introduction to German Insolvency Law, http://www.justiz.nrw.de/WebPortal_en/projects/ieei/documents/public_papers/german_insolvency.pdf

Zakonodavstvo

Zakon o stečajnom postupku Republike Srbije, *Službeni glasnik Republike Srbije* br. 84/04

Zakon o prinudnom poravnanju i stečaju SFRJ, *Službeni list SFRJ* br. 15/65 i 21/65

Zakon o stečaju potrošača Republike Hrvatske, *Narodne novine* br. 100/15

Zakon o stečaju Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske* br.16/16

Prof. Vladimir Čolović Ph.D

Full time professor, Faculty of Law Sciences, PanEuropean University „Apeiron“ Banja Luka, e-mail: vladimir.z.colovic@apeiron-edu.eu vlad966@hotmail.com

Bankruptcy of Natural Persons

Abstract: The bankruptcy of natural persons or personal bankruptcy differs from the bankruptcy of companies. The two most important elements of personal bankruptcy are the personal management and the exemption of the remaining debts. The main characteristic of personal management is that the debtor, under the supervision of the trustee, manages its assets. The basic question is whether the personal management is a form of reorganization or not. The exemption of the remaining debts is the main purpose of personal bankruptcy. This institute is connected with the certain conditions and terms. The purpose of the personal bankruptcy is the assistance provided to the debtor-natural person in order to fulfill its obligations. In the procedure of the personal bankruptcy is applied, in addition to the general rules of bankruptcy procedure, the special rules that bind to the character of the debtor. We must distinguish the natural person - debtors who are engaged in a business carried on from the “ordinary” citizen – consumer. The paper analyzes and criticizes the regulation of the bankruptcy of natural persons in the Act of Bankruptcy of the Republic of Srpska, which defines the partner and complementary as the debtors. Attention is, also, paid to the legislation of Croatia in this area, as well as to the models of regulation of personal bankruptcy in Anglo-Saxon and continental law.

Key words: natural person, entrepreneur, consumer, bankruptcy, personal management, exemption of the remaining debts.